

Alfred Sshneider, *Kristologija. Povijest i otajstvo Isusa Krista*, FTI, Zagreb 2008, 268 str.

Filozofsko teološki institut Družbe Isusove u Zagrebu, izdavši u nizu »Teologija« *Kristologiju* umirovljenog profesora fundamentalne i dogmatske teologije Alfreda Schneidera D. I., obogatio je našu teološku misao. U to će se uvjeriti svaki čitatelj. Po uzoru na Waltera Kaspera, *Jesus der Christus*, Mainz 1974, Schneider dijeli svoju *Kristologiju* na tri dijela od trinaest poglavlja:

1. Uvod u Kristologiju (9–33)
2. Povijest i djelo Isusa Krista (35–140)
3. Otajstvo Isusa Krista (141–264).

U prvom dijelu u dva poglavlja autor govori o pokoncilskim teološkim gibanjima, o zaokretu od ekleziologije prema kristologiji, o različitim smjerovima unutar same kristologije, o njezinim zadacima i njezinu ishodištu.

U drugom dijelu kroz osam poglavlja Schneider vodi svoga čitatelja uzlaznom kristologijom od zemaljskog Isusa do proslavljenog Krista, Sina Božjega. *Prvim i drugim poglavljem* uvodi ga u središnju temu Isusova propovijedanja, u tajnu Božjeg kraljevstva, u njegovo eshatološko, soteriološko i teološko značenje. Isus nije samo riječima navješćivao nego i djelima potvrđivao da je kraljevstvo Božje na pomolu. Čudesa su prodor Božjega kraljevstva u ovaj naš konkretni i u sebe zatvoreni svijet, anticipacija Božjeg kraljevstva, zalog i jamstvo nade u oslobođenje od svih otudenja.

Iz razmatranja Isusovih riječi i djela Schneider *trećim* poglavljem prelazi na razmatranje Isusove osobe, razvijajući tzv. *implicitnu kristologiju* sadržanu u Isusovu propovijedanju, zahtjevima, ponašanju i samosvijesti. Isus je nastupio naizgled kao učitelj. Služio se uobičajenim oblicima poučavanja, mudrim izrekama, prispodobama, raspravama, izlaganjem Pisma itd. Unatoč tome ne može ga se svesti na tu kategoriju. Razlikuje se od rabina naukom i stilom života. Mnogima je Isus izgledao kao prorok. No nijedan od proroka nije navješćivao svoju poruku niti ju je vezao uz svoju osobu, nego ju je uvijek propovijedao kao Božju riječ, služeći se uhdanom formulom: »Dode mi riječ Gospodnja«, ili »Ovako govori Gospodin«. Nijedan od njih nije nastupio kao konačni objavitelj Božje volje niti je sebi prisvajao moć praštanja grijeha. Nijedan nije nikada došao u sukob s Mojsijevim zakonom i bio proganjan zbog toga kao Isus. Za razliku od proroka Isus ne obećaje Božje kraljevstvo, nego ga riječju i djelom ostvaruje. Prema tome, ni ta kategorija ne izriče pravi Isusov identitet.

Svojom pojavom, naukom i ponašanjem Isus se suvremenicima nametnuo kao veliko pitanje: Tko je ovaj? Od brojnih odgovora i imena koja susrećemo u Svetom pismu Schneider se ograničio samo na tri najznačajnija: Mesija — Krist, Sin Čovječji i Sin Božji, i zaključuje da ta *eksplicitna* kristologija zaostaje za onom *implicitnom*, jer Isus ostaje uvijek veći nego što ta imena mogu izraziti. Na pitanje tko je Isus može se odgovoriti samo komparativom »više«: više od svakog odgovora, od svakog starozavjetnog lika prošlosti i budućnosti: »Ovdje je i više od Jone (...) i više od Salomona« (Mt 11, 41–42). Isus je ubrzo došao u sukob s pismoznancima i farizejima. Bio im je trn u oku zbog svoga poimanja Boga, kršenja predaje starih, zadiranja u Mojsijev zakon, blagovanja s grešnicima i opraštanja grijeha. Svojim odnosom

prema carnicima, odobravanjem plaćanja carskog poreza, osudom nasilja, zahtjevima ljubavi prema neprijateljima izazvao je bijes u zelota. Saduceji su mu zamjerali do groba uplitanje u kult, nauk o izmirenju s Bogom neovisno o Hramu, izgon trgovaca iz Hrama i najavu njegova uništenja. Svima je izgledao kao lažni prorok i bogohulnik, kojega je prema Zakonu trebalo kamenovati. Znajući da religioznom optužbom kod rimskog upravitelja neće moći polučiti smrtnu kaznu, promijenili su je u političku, optužujući ga da buni narod, brani caru plaćati porez; ukratko kao Mesiju.

Sukob s političko-religioznom vlašću završava Isusovom smrću na križu, koju Schneider u *četvrtom* poglavlju drugog dijela promatra izvana i iznutra, povijesno i teološki. Promatrana izvana, odnosno povijesno, ona je najveći zločin ljudi i posljedica Isusova djelovanja, a promatrana iznutra, teološki, najveći je čin ljubavi, Isusovo predanje samoga sebe ljudima i za ljude, čin poslušnosti Očevoj volji i Očeva ljubav prema svijetu. Taj unutarnji sadržaj Isusove smrti izmiče vanjskom zapažanju; otvara se samo onome koji je njime zahvaćen i koji ga promatra u svjetlu uskrsnuća.

Schneider posvećuje *peto* poglavlje drugog dijela Kristovu uskrsnuću, ukazujući na njegovu teološku, kristološku, soteriološko-eshatološku dimenziju. Isusovo je uskrsnuće Božji odgovor na zločin ljudi, vrhunsko Božje djelo u kojem se Bog objavio kao gospodar života i smrti. Uskrsnuće spada u novozavjetnu Božju definiciju. Pavao ga gotovo u svim svojim poslanicama definira kao Onoga »koji oživljuje mrtve«, »koji od mrtvih uskrisi Isusa«. To je odsad novo Božje ime koje nadilazi svako drugo u povijesti spasenja (teološka dimenzija). Uskrsnućem je Bog raspetog i pokopanog Isusa potvrdio, proglasio ga nevinim, istrkao iz vlasti smrti, uveo u svoju slavu i predao mu svu moć i vlast nad živima i mrtvima (kristološka dimenzija). Kristovo uskrsnuće nije izolirani događaj privatne na-

ravi, nego početak i predujam općeg uskrsnuća mrtvih i novo stvaranje svih stvari (soteriološko-eshatološka dimenzija).

U *šestom*, završnom poglavlju drugog dijela, Schneider se vraća na tematiku Kristove smrti i uskrsnuća iz prethodna dva poglavlja i govori o proegzistentnom Kristu pod teološkim i soteriološkim vidikom, o njegovoj proegzistenciji za Boga i ljude u vlastitoj zemaljskoj povijesti, u Crkvi i u Eshatonu.

U *trećem dijelu* u pet poglavlja Schneider se bavi dogmatskom kristologijom, ponirući u otajstvo osobe Isusa Krista. U *prvom* poglavlju na temelju Sv. pisma, stoljetne predaje i Crkvenog učiteljstva obrađuje Isusovo božanstvo, u *drugom* Isusovo čovječstvo, u *trećem* jedinstvo božanstva i čovječstva u jednoj osobi. *Četvrto* poglavlje govori o odnosu kristologije i pneumatologije, o pneumatološkoj kristologiji i kristološkoj pneumatologiji. *Peto* poglavlje trećeg dijela, a ujedno trinaesto i završno cijele knjige, obrađuje transcendentalnu kristologiju Karla Rahnera. Pristajalo bi više prvom poglavlju u kojem se govori o »glavnim smjerovima današnje kristologije«; ovdje djeluje jednostavno kao datak. Na kraju knjige na tri stranice nalazi se bibliografija na hrvatskom, vrlo malo na talijanskom, a najviše na njemačkom jeziku. Knjiga završava upozorenjem da su to predavanja održana na Filozofsko teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu godine 1981/82.

Zaključak. Schneider je svojom knjigom pokazao da poznaje suvremena kristološka gibanja i da se u njima suvereno kreće. Uzori su mu, iako ih ne citira, W. Kasper, H. Schlier na kojem je doktorirao i K. Rahner. Ako i preuzima njihove misli, one su prošle kroz filter njegove duše, oplodene su njegovom vjerom, iskazane toplinom srca lijepim hrvatskim izrazom, zahvaćaju čitatelja, bude mu vjeru, griju dušu i vode ga u osobni susret s Isusom Kristom. Schneiderova se kristologija ne čita, ona se meditira. Dobro

će doći svakom svećeniku u pastoralu, kateheti i vjeroučitelju u školi, studentu, pa i profesoru teologije. Svi koji žele upoznati lik Isusa Krista i njegovo neprolazno univerzalno značenje za Boga, čovjeka i svijet, rado će posegnuti za Kristologijom profesora Schneidera.

P. Marko Matić, SJ.

Vladimir Horvat, *Kardinal Alojzije Stepinac mučenik za ljudska prava. U povodu 110. obljetnice rođenja i desete obljetnice proglašenja blaženim*. Prijevod njegova francuskog izdanja, M. Landercy: *Le cardinal Stepinac martyr des droits de l'homme*, Pariz 1981, priredio i dopunio autor, naklada: Meridijani, Zagreb–Samobor–Krašić, Zagreb, 2008, 323 str.

Pred nama je uvijek aktualna knjiga o životu i djelu zagrebačkog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca, mučenika za ljudska prava, danas i blaženika svete Katoličke crkve.

Prije nego što u glavnim crtama iznesemo njezin sadržaj i značenje, za naglasiti je da je knjiga koja je sada pred nama objavljena u drugom hrvatskom proširenom izdanju. Naime autor knjige p. Vladimir Horvat SJ istu je knjigu objavio na francuskome jeziku pod pseudonimom M. Landercy u Parizu 1981. godine, a učinio je tako zbog jugokomunističkoga režima u Hrvatskoj, koja se tada nalazila u okovima druge Jugoslavije, tzv. Titove. Prvi prijevod iste knjige na hrvatski jezik, ali u sažetom obliku, objavio je p. Horvat 1989. godine u Đakovačkim Selcima. Naravno, kršćanski smo ponosni i dragom Bogu zahvalni što je p. Horvat u podnaslovu ovoga drugog, sada i proširenog izdanja knjige na hrvatskome jeziku, istaknuo da je objavljuje povodom 110. obljetnice rođenja kardinala Alojzija Stepinca i desete obljetnice njegova proglašenja blaženim u nacionalnome svetištu Marija Bistrica godine 1998. Kao što se svi dobro sjećamo, dugo željenu beatifikaciju objavio je na radost

cijeloga hrvatskog naroda, ali i svih ljudi dobre volje, snagom svoje apostolske vlasti papa Ivan Pavao II, koji je tim povodom i sam hodačastio u Mariju Bistricu, kamo je i sam nadbiskup Stepinac rado odlazio.

O genezi ove knjige, koja je prije gotovo 28 godina objavljena prvi puta u Parizu, i to na francuskome jeziku i pod pseudonimom, kao i njenoj daljnjoj sudbini koja danas kulminira drugim proširenim izdanjem, i to na hrvatskome jeziku, čitamo u predgovoru što ga je za ovo izdanje napisao njezin recenzent mons. Vladimir Stanković. Njegova je bit: p. Horvat želio je tom knjigom pokazati svijetu istinski lik zagrebačkoga nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca nasuprot jugoslavenskoj diplomaciji, koja je Stepinca i nakon njegove smrti uporno nastavila klevetati i lažno optuživati. Služila se pri tome svojim dobro poznatim metodama jugokomunističke orkestrirane promidžbe, a tim su optužbama počeli nasjedati i katolički krugovi u svijetu. Naime zbog općepoznate mržnje prema Katoličkoj crkvi jugokomunisti su lažno optuživali kardinala zbog njegove tobožnje kolaboracije s ratnim režimom u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. U istom predgovoru mons. Stanković, uz suradnju s p. Horvatom, osobito u smislu financijske podrške za tisak iste knjige na francuskom jeziku, i to uz pomoć hrvatskog iseljništva, ističe i najvažnije značajke koje je knjiga imala u svijetu, i kako je vrlo dobro došla i visokim crkvenim krugovima. Tako je primjerice tadašnji predstojnik Papinskog vijeća za laike kardinal Opilio Rossi pisao: »Osim što sam knjigu pročitao s velikim zanimanjem, bio sam pod jakim dojmom svjedočanstva toga čovjeka vjere, pastira Crkve u Hrvatskoj, kojemu se jako divim.« A u francuskoj sekciji Radio Vatikana naveli su: »Knjiga na objektivan način prikazuje život i djelo tog velikog nadbiskupa kojega je Pio XII učinio kardinalom u njegovu zatočeništvu. To je istodobno dokaz o